

Із чужих квітників.

Із Віктора Гюґо.

III *).

Раз бог батько й Асмодей
О ненависних людей
Сіли грати в карти.
Хто що ставить? Загравай!
Божа ставка був Мастай,
Дідьча — Бонапарте.

Той худеньке попеня,
Сей погане князєня.
Та вертке, як рідко.
„Що? нам битись о сих двох!“
Кинув карти господь бог,
І обох взяв дідько.

„На! — сказав бог батько, — на!
З них не будеш мав хісна!“
Чорт їх хвать у лапу,
Тай смієсь з під каптура....
З одного зробив царя,
А з другόго папу.

*) Переклади I і II гл. „Житє і Слово“ I, 215—219.

IV. Сон консерватіста.

Чи то сон був, чи ява? Ще суд мій хитаєсь.
Якийсь муж — чи то Грек, Жид, Перс, Турок, Китаєць,
Та прихильник ладу, правдомовний наскривъ
І поважний сказав міні:

„Смерть, що поніс
Ошуканець отой, анархіст небезпечний, —
Справедлива. Для влади й порядку конечний
Був сей крок. Чи-ж позволити братъ їх на сміх?
Тай на що-ж є права? Щоб виконувать їх.
Є-ж такі віковічні правли, котрі
Слід піддержувать, навіть ціною кострів.
А пророк той знай клепче: „Любов до людства!“
Та „Прогрес!“ — все такі пустозвучні слова...
Наш поважний, старий обряд він висмівав.
Одним словом — ніщо за святе не визнавав,
Що шанують усі, того не шанував.
По відлюдних місцях він збирав рибаків,
Воларів, розбишак та брудних босяків,
Очайдуш без гроша при душі, жебраків.
Йїх своїм бунтівницьким засадам навчав
І з гологою сею за стіл засідав.
Ні за віщо мав книжники й інтелігенти,
Що шанобу і розум, маєтєп і ренти
Посідали. Без варт, окружений юрбою
Він ходив із піднятою к небу рукою,
Величав ся, що може недужих спілять
Самим словом, не так, як закони ведять.
Та сего не досить! Самозванець той навіть
Умерлих воскрешав! Ще й фальшиве імя
І фальшивий собі він характер приняв,
За таке, чим не був, він посмів себе ставить.
Він блукав там і сямі скликав: „Гей, за мною!“
По містах, хуторах і по чистому полю.
Очевидно ненависть ширив, ворожною,
Щоб піднять братобійчу суспільну війну.
І збігались до него й гидкі поганці...
По ровах, вапнянках залягали ще в ранці:
Той хромий, той глухий, сей безокий підком,
Той струня з себе дряпа старим черенком...
Всякий чесний лиш плюне і в хаті запресь,
Де він шляхом з таким товариством плетесь.
В один празник — не тямлю, якого вже дня —
Він ухопив батіг і давай вигонять
З криком, фуком, брутально й зовсім неприлично
Патентових купців — знаю се автентично —
Дуже чемних людей, що в церковнім притворі,

Розумієсь, за дозволом клиру й княжат
 І оплатою, мали міняльні кантори.
 Він з собою таскав непотрібних дівчат ...
 Так ходив він навчаючи, нищив основи
 Товариства, релігії, сім'ї і любови,
 І моральність і власність — усе підривав.
 Люд ходив за ним, поле облогом лишав....
 То було небезпечно. Ганьбив він богатих,
 І підлещувавсь бідним. „Всі — звик був мовляти —
 На землі ми є рівні й брати, і нема
 Ні малих ні великих, панів ні рабів,
 Всім служить має те, що зародить земля!“
 А пошів, так тих прямо тошав у болоті,
 Ще й прилюдно. Всі ті богохульства він плів
 Всім обідранцям в очи, усякій голоті...
 От і вийшло! Закони виразні, святі —
 І прибито его на хресті.“

Він сказав се так лагідно, щиро...
 Та мене в тих словах наче щось поразило.
 І кажу я до него: „Ви що за оден?“
 А він каже: „Ій богу, нам конче прийшлось
 Відстрашаючий приклад подати!
 А я звусь Елізав, був при храмі пиццем.“
 „А о кім говорили ви?“ — став я питати.
 „Та о тім волоцюзі, що звав ся Христос!“

V. Вулькан Момотомбо.

Хрещене вульканів, се старий
 звичай, що походить з перших часів
 завоювання Америки Іспанцями. Всі
 вулькани Нікарагви були таким ро-
 бом посвячені окрім одного Момо-
 томбо, з котрого ніколи не повер-
 нув жаден священник, що вибрав
 ся, щоб вилізти на его вершок і там
 застромити хрест.

Squier, Voyage dans l' Améri-
 que du Sud.

Як землетрясеня занадто часті стали,
 Іспанські королі хрестити приказали
 Вулькани, що були в їх землях в новім світі.
 Вулькани ні ччирк. Забагли, то й хрестите!
 Один Момотомбо не хтів хресту прийнятъ.
 І не один вже піп в церковному уборі,
 Самим святим отцем благословлений,
 Ніс гостію в руках, підвівши очи д' гбрі,
 І дер ся на той шпиль скалистий, заострений.

Богато їх пішло там хрест святий всажать,
Та жаден не вернув назад.

Старий Момотомбо, гір лисих коріфею,
Що мрієш між двома морями! Твій кратер
Тіару в полум'я і диму розпростер
Над трепечущою землею.
Ми стукзем до твого порога,
Правдивого тобі несемо бога!
Чому не хочеш ти прийняти єго тепер?

Вулкан на хвилечку покинув ляву лити
І так проговорив, бурчливий і сердитий:

„Не дуже я любив скасованого бога.
Скупар, все золото до свого гріб берлога;
Людськєє м'ясо жер, а пасть єго мов жорна
Від крові все була і від гнилизни чорна.
Сидів в печері — се була нора в квадрат,
Від разу церква й гріб, а в ній жерцем був кат.
Веміхались кістяки у стіп єго; що днини
З кровавих чаш він пив убійство, смерть людини.
Глухий, огидний, він гадюк держав в руках,
І свіжий труп що день сторчав єму в зубах.
Се чудище було мов пляма на вселенній, —
Аж я нераз бурчав в мойій безодні темній.

„Отож як надплили на лєхких човнах, смілі
Зі сходу сонця к нам чужії люде білі,
Я радо їх приняв, гадав, що так і слід.
Яке лице, мовляв, такий душі є цвіт,
А білий чоловік, мов небо те блакитне,
А бог їх мусить бути само добро всесвітне.
Він певно вбійствами кормити ся не стане.
Гаразд! Старих жерців проч зборище погане!

„Та швидко я нових жерців побачив діло.
На склону мойому — о горе! — розгоріло
Те огнище страшне, що жре, не наситить ся,
Грізне, що ви звете „святая інквізиція“.
Я бачив, як бересь до діла Торквемада,
Щоб темних дикарів уздріла світ громада,
Як він їх просвіща, як той „святий уряд“
Навча їх і які тут світочі горять!
Я в Лімі з хворосту страшні костри видав,
На них сотки дітей, в низу огонь тріщав
І пожирав живих, клубами вив ся дим
І груди вижирав дівчатам молодим...

Аж сам я інколи малю-що не дусив ся
 Тим смродом, що з отих автодафе зносив ся!
 Я, що в своїх горнах палив лиш тіль та чад,
 Подумав: „Дармо ти тим гостям так був рад“.
 Як з близька придививсь сему чужому богу,
 Я рік: „Не варт мінять! Волю вже старого“.

VI.

Гриміть, гриміть раз в раз, о труби слів, думок!

Коли Ісус Навин, загніваний пророк
 З народом своїм став край мурів Єріхону
 І з громом труб почав ходити довкола йїх,
 За першим разом царь підняв єго на сміх;
 За другим сміючись так мовив з свого трону:
 „Чи мислиш вітром ти сі мурі пстрясти?“
 За третім разом вже кивот взяли нести,
 А трубачі за ним, а далі весь народ.
 Ворожі діти йшли плювати на кивот,
 Дразнили трубачів свистячи в пищавки.
 Четвертий хід — і ось ворожії жінки
 З куделями в старих стрільницях посідали
 Вчорнені сажею, з Гебрейців кепкували,
 Синів Аронових камінем обкидали.
 За п'ятим разом на понурих мурах тих
 Сліпі й криві зійшлись, здіймили галас, зик,
 Дразнили голос труб, що вивсь аж до зеніту.
 За шестим разом царь став на вежі з граніту —
 Такій високій, що в верхку орел гніздив ся,
 Такій твердій, що грім о неї даром бив ся —
 І сміючись кричав, оперши ся о банти:
 „А справді, ті жиди, то добрі музиканти!“
 З царем веселим враз і всі старші сміялись,
 Що вечером у храм на гутірку збирались.

За септим разом — глянь! і мурі в прах розпались.

З французького переклав

Ів. Франко.